

ChristenUnie

INITIATIEFNOTA

Toegankelijke stad voor iedereen

Frank Visser

Gemeenteraadsfractie ChristenUnie Haarlem

12 april 2016

1. Inleiding

Zo'n 10 tot 15 % van de mensen in Nederland maakt soms of altijd gebruik van een rolstoel, rollator of scootmobiel. Artikel 1 van het Verdrag van de Verenigde Naties¹ over de rechten van personen met een handicap schrijft voor dat personen met een handicap in een inclusieve samenleving niet worden belet volledig, effectief en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.

Op 21 januari 2016 heeft de Tweede Kamer dit VN-verdrag dat in 2006 is gesloten in New York geratificeerd. Om te komen tot een inclusieve samenleving moet ook Haarlem in actie komen. In antwoord op schriftelijke vragen van de ChristenUnie op grond van artikel 38 van het Reglement van Orde antwoorde het college van B&W op 5 april 2016 dat zij nog onderzoekt wat de gevolgen zijn van de ratificatie van het VN- verdrag voor het huidige en toekomstige beleid (zie bijlage 6). Met deze initiatiefnota wil de ChristenUnie bijdragen aan een voorspoedige lokale vertaling van dit belangrijke verdrag.

Recent bleek na een klacht van een inwoner dat het stadskantoor nog niet volledig toegankelijk was. Inmiddels zijn hier maatregelen genomen of in voorbereiding. Dit is echter slechts een voorbeeld van de vele drempels die gehandicapten in onze stad letterlijk en figuurlijk nog dagelijks tegen komen. Volgens het college zijn alle gemeentelijke gebouwen waarin ambtenaren gehuisvest zijn toegankelijk voor mindervaliden. Gezien de ervaringen met het stadskantoor lijkt het initiatiefnemer goed dit systematisch na te lopen. Initiatiefnemer verwacht daarnaast dat veel meer gemeentelijke gebouwen zoals wijkcentra en sportkantines knelpunten hebben ten aanzien van de toegankelijkheid. In de antwoorden op de genoemde raadvragen gaat het college niet in op de toegankelijkheid van deze gebouwen.

Initiatiefnemer wil dat toegankelijkheid in Haarlem de norm wordt. Een gehandicapte moet er van uit kunnen gaan dat de openbare ruimte en elk publiek gebouw met een rolstoel bereikbaar en toegankelijk is. Assistentie van anderen zou niet nodig moeten zijn.

Dat geldt wat betreft de initiatiefnemer niet alleen voor gebouwen van de gemeente, maar ook voor andere gebouwen met een publieksfunctie zoals horeca, winkels en kerken. Ook mensen met een beperking willen graag uitgaan, winkelen of genieten van de historische binnenstad van Haarlem. De keuze is voor hen aanzienlijk kleiner dan voor de gemiddelde Haarlemmer. Dat komt omdat horeca- en uitgaansgelegenheden en winkels meestal nog niet zijn ingericht op mensen in een rolstoel, slechtzienden en doven. Eigenaren zijn zich vaak ook niet bewust dat hun bedrijf niet toegankelijk is en wat er nodig is om toegankelijk te zijn.

Een kleine schouw in de binnenstad die in het kader van deze initiatiefnota door de initiatiefnemer is uitgevoerd toont aan dat er nog veel te verbeteren is. Een groot aantal winkels en horeca gelegenheden is niet zelfstandig toegankelijk. En dan is alleen nog gekeken naar de deuren en drempels en niet naar de inrichting en de voorzieningen binnen. Ook Haarlemse schoolgebouwen zijn vaak niet volledig toegankelijk. Zo kunnen leerlingen die afhankelijk zijn van een rolstoel niet op elke middelbare school in Haarlem terecht.

Vaak zijn we het ons niet eens bewust dat een gebouw niet toegankelijk is. Kleine aanpassingen kunnen het leven voor gehandicapten veel aangenamer maken. Wij stellen voor dat de gemeente hierin het voortouw neemt als aanjager. We kunnen daarbij leren van andere gemeenten. Zo heeft Zwolle toegankelijkheid verwerkt in haar handboek voor de inrichting van de openbare ruimte. Venlo en

¹ <http://www.vnverdragwaarmaken.nl/vnverdragwaarmaken/images/vninfo/VN-Verdragtekst.pdf>

Utrecht hebben online inzichtelijk gemaakt in welke mate publiek toegankelijke gebouwen in de stad toegankelijk zijn. Hierdoor worden gebouweigenaars ook geprikkeld om de toegankelijkheid te verbeteren. De gemeente kan ook zelf in de slag. Opmerkelijk veel drempels van Haarlemse winkels zouden kunnen worden geslecht als de bestrating wat zou worden opgehoogd.

Afbakening van deze initiatiefnota

Deze initiatiefnota richt zich specifiek op de fysieke toegankelijkheid van de openbare ruimte, voorzieningen en gebouwen in de stad. De voorstellen in deze nota vloeien met name voort uit artikel 9 van het VN-verdrag (zie bijlage 5).

Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap heeft echter een bredere scope. Een inclusieve samenleving heeft volgens het verdrag onder meer ook betrekking op gelijke kansen, non-discriminatie, participatie, persoonlijke autonomie en recht op leven. Fysieke toegankelijkheid is hiervoor een belangrijke randvoorwaarde. Een inclusieve samenleving heeft echter ook een sociale kant (bijvoorbeeld arbeidsparticipatie, zorg, welzijn) en een economische kant (bijvoorbeeld inclusief ontwerpen van producten en diensten). En wat voor de fysieke leefomgeving geldt, geldt ook voor de digitale leefomgeving. Veel websites voldoen nog niet aan de criteria voor toegankelijkheid².

Daarnaast ligt er voor overheden ook nog een grote opgave op het gebied van toegankelijke informatie. Veel informatie, inclusief deze nota overigens zo moet de initiatiefnemer erkennen, is in een taal geschreven die voor grote groepen mensen niet te begrijpen is. Dit komt door de lengte van zinnen en het gebruik van ingewikkelde woorden.

2. Voorstel aan de raad

Initiatiefnemer stelt de raad voor een besluit te nemen over:

- Het college te verzoeken binnen een jaar een Lokale Inclusie agenda op te stellen zoals ook als plicht voor de gemeente is opgenomen in de nationale Uitvoeringswet van de ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de resultaten hiervan tenminste na vier jaar te evalueren.
- Het college te verzoeken binnen het programma beheer en onderhoud in 2016 of 2017 middelen vrij te maken voor het slechten van drempels in winkelcentra waar dit met eenvoudige aanpassingen in de bestrating realiseerbaar is.
- Het beschikbaar stellen van 15.000 euro vanuit het programma Duurzame Stedelijke Vernieuwing 2^e tranche 2016 ten behoeve van het opstellen van een online database toegankelijkheid publieke gebouwen en voorzieningen (toiletten, gehandicapten parkeerplaatsen, OV-haltes) en het uitdelen van “Haarlem Toegankelijk”-stickers aan eigenaren van publieke gebouwen/voorzieningen die volledig toegankelijk zijn gemaakt.
- Het college te verzoeken een inventarisatie te maken welke aanpassingen er nodig zijn voor het volledig toegankelijk maken van alle stembureaus en zo nodig aanwijzen van alternatieve locaties om te voldoen aan de recent aangescherpte Kieswet en de raad hiervoor in verband met de komende verkiezingen voor de Tweede Kamer uiterlijk september 2016 een plan voor te leggen.
- Het college te verzoeken in het kader van de Lokale Inclusie Agenda uiterlijk voor de Kadernota 2017 de volgende voorstellen uit deze initiatiefnota te onderzoeken en uit te werken:
 - Het opnemen van concrete ambities en werkafspraken met betrekking tot toegankelijkheid voor gehandicapten in het nieuw op te stellen Convenant binnenstad.

² Zie www.drempelvrij.nl en www.webrichtlijnen.nl

- Het middels een toegankelijkheidsloket ontsluiten van informatie voor gebouweigenaren over maatregelen voor het toegankelijk maken van publieke gebouwen.
- In overleg met ondernemersverenigingen en Koninklijke Horeca Nederland afdeling Haarlem komen tot goede voorlichting voor winkel- en horecapersoneel met het oog op bewustwording over een goede omgang met mensen met een beperking en over de gevolgen van het eigen handelen voor de toegankelijkheid.
- Het aanvragen en onderhouden van het ITS-certificaat voor het stadskantoor (Zijlpoort en Raakspoort).
- In samenwerking met ondernemersverenigingen en Koninklijke Horeca Nederland afdeling Haarlem in kaart brengen van de benodigde extra bankjes in de Haarlemse binnenstad.
- In samenwerking met de schoolbesturen in kaart brengen van de benodigde maatregelen voor het volledig toegankelijk maken van de schoolgebouwen en het uitwerken van een realistisch tijdpad voor realisatie van deze maatregelen en dekking in het meerjarig investeringsplan.
- In samenwerking met de gebruikers in kaart brengen van de benodigde maatregelen voor het volledig toegankelijk maken van de Haarlemse wijkcentra, sportkantines, loket Haarlem en overig vastgoed van de gemeente met een publieksfunctie en het uitwerken van een realistisch tijdpad voor realisatie van deze maatregelen en dekking daarvoor in het meerjarig investeringsplan.
- Het opnemen van criteria voor toegankelijkheid in de Handboeken Inrichting Openbare Ruimte en in de contracten met partijen bij werken in regie en hierbij gebruik maken van de CROW publicatie 337 en de richtlijn Voetpaden voor iedereen.
- Het samen met organisatoren van evenementen opstellen van toegankelijkheidscriteria voor evenementen die worden opgenomen in evenementenvergunningen.
- Het binnen 4 jaar volledig toegankelijk maken van alle nog niet aangepaste bushaltes in Haarlem door het verhogen en verbreden van perrons, aanbrengen van blindegeleidenlijnen, realisatie van actuele reisinformatie en het plaatsen van zitgelegenheid en hiervoor subsidie aanvragen bij de provincie Noord-Holland.
- In overleg met ProRail bezien of station Haarlem Spaarnwoude eerder dan 2030 volledig toegankelijk kan worden waarbij maatregelen zoals het plaatsen van liften mogelijk mede gefinancierd kunnen worden uit de grondexploitatie voor dit gebied.
- Voorlichting via bijvoorbeeld de Stadskrant over de rol van burgers bij toegankelijkheid van de openbare ruimte en inwoners oproepen knelpunten te melden via het online meldpunt.

3. Beoogd resultaat

Doel van deze initiatiefnota is dat iedereen in Haarlem de publieke ruimte en publiek toegankelijke gebouwen op een zelfstandige en gelijkwaardige manier moet kunnen bereiken en betreden en alle functies in die voorzieningen zo zelfstandig en gelijkwaardig mogelijk moeten kunnen gebruiken. Het gaat erom de verschillende behoeften van mensen op een vanzelfsprekende wijze te verwerken in een inrichting die bereikbaar, betreedbaar, bruikbaar en begrijpelijk is voor iedereen.

Concreet:

- Haarlem krijgt als eerste stad van Nederland een volledig toegankelijke historische binnenstad door een gezamenlijke inspanning van gemeente, detailhandel en horeca.
- Toegankelijkheid wordt een onbetwistbare norm voor publieke gebouwen en voorzieningen en de openbare ruimte in de gemeente.

Haarlem is straks niet alleen de beste winkelstad van Nederland, maar ook de meest toegankelijke stad. Hoewel het niet het eerste doel is van deze initiatiefnota dragen de voorstellen in deze nota ook bij aan de aantrekkingskracht en promotie van de stad.

4. Argumenten

Gemeente heeft wettelijke plicht

Nu het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap is geratificeerd, zijn overheden er verantwoordelijk voor dat het verdrag wordt nagekomen. Ook gemeenten hebben een belangrijke rol, zeker nu zij meer taken en verantwoordelijkheden hebben gekregen die volwassenen en jeugdigen met een beperking, aandoening of chronische ziekte aangaan. Bij de behandeling van de uitvoeringswet die is aangenomen bij de ratificatie door de Tweede Kamer van het VN-verdrag is daarom het amendement Van der Staaij/Bergkamp (Kamerstuk 33990 nr. 35) aangenomen dat regelt dat gemeenten in de periodiek vast te stellen plannen, genoemd in artikel 2.1.2 van de Wmo 2015 en artikel 2.2 van de Jeugdwet ook beschrijven hoe zij op basis van de lokale kenmerken willen werken aan de implementatie van het VN-verdrag. Daarnaast voegt dit amendement eenzelfde artikel toe aan de Participatiewet om integraal beleid voor het hele sociale domein mogelijk te maken. Het is de bedoeling dat gemeenten periodiek één integraal plan ontwikkelen voor het hele sociale domein (artikel 8d). Concreet kan dit worden uitgewerkt in een Lokale Inclusie Agenda. Het is uitdrukkelijk de bedoeling van de indieners van het amendement dat mensen met een beperking en hun vertegenwoordigende organisaties bij het opstellen van het beleid betrokken worden. Met deze initiatiefnota krijgt het college de opdracht spoedige invulling te geven aan deze nieuwe wettelijke taak.

In de eerder genoemde schriftelijke vragen van de ChristenUnie is gevraagd wanneer het college komt met een Lokale Inclusie Agenda (zie bijlage 6). Het is opmerkelijk dat het college in het antwoord op deze vraag alleen ingaat op de afspraken voor het creëren van garantiebannen en het aandeel van de gemeente daarin. Op grond van de wet gaat een Lokale Inclusie Agenda echter veel verder en heeft in ieder geval betrekking op het hele sociale domein. Initiatiefnemer stelt voor in de Haarlemse Inclusie Agenda ook het fysieke domein mee te nemen.

Een ieder heeft een wettelijke plicht

In de wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte staat dat onderscheid op een aantal terreinen (zoals arbeid, wonen, onderwijs en openbaar vervoer) verboden is tenzij het een onevenredige belasting vormt. Met de ratificatie van het VN verdrag wordt hieronder voortaan ook verstaan de algemene toegankelijkheid voor personen met een handicap of chronische ziekte (artikel 2a lid 1 wet gelijke behandeling). Deze toegankelijkheid mag wel geleidelijk worden verwezenlijkt (artikel 2a lid 2 wet gelijke behandeling). Om aan te geven wanneer daaraan voldaan wordt zullen er landelijk nog regels worden gesteld bij algemene maatregel van bestuur om aan te geven wanneer er sprake is van evenredigheid van de belasting.

Veel winkels binnenstad nog niet toegankelijk

Het nieuwste bouwbesluit vraagt dat alle gebouwen toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Dat geldt echter voor nieuwe gebouwen. Voor bestaande gebouwen zijn er niet altijd middelen en mogelijkheden, maar kleine aanpassingen kunnen veel helpen. Zo zijn een drempelplank of voldoende brede gangpaden doorgaans simpel te maken.

Een drempel hoger dan 2 cm betekent al dat een gebouw niet meer zelfstandig toegankelijk is voor gehandicapten in een rolstoel. Veel grote winkelketens in de binnenstad hebben op het eerste oog de toegankelijkheid inmiddels goed geregeld. Rolstoelers kunnen zo de winkel binnenrijden. Met name de kleinere zaken waar de Haarlemse binnenstad rijk mee is bedeeld kennen echter vaak nog drempels. In straten als Kruisweg, Kruisstraat en Gierstraat is een meerderheid van de winkels alleen al vanwege de drempelhoogte niet toegankelijk. Maar ook in de Grote Houtstraat en Barteljorisstraat zijn nog veel

drempels te vinden. In bijlage 1 staat een fotocollage van een aantal straten in de binnenstad die aantoont dat toegankelijkheid zeker nog niet de norm is in Haarlem.

Veel drempels eenvoudig te slechten door stratenmakers

Opvallend is dat veel drempels eenvoudig te slechten zijn als de bestrating een paar centimeter zou worden opgehoogd. Stuur een paar stratenmakers de Haarlemse winkelstraten in en binnen een dag of twee zijn heel wat drempels verdwenen. Dat is dan ook het eerste voorstel uit deze initiatiefnota dat opgepakt zou moeten worden. Als tegelijk met deze werkzaamheden een informatiefolder aan gebouweigenaren wordt gegeven over wat zij kunnen doen voor een betere toegankelijkheid kan dit ook een stimulans zijn ook de inrichting van de rest van het winkel- of horecapand aan te pakken.

Toetsingskader toegankelijkheid geeft inzicht

Het wegnemen van drempels maakt nog niet dat een gebouw ook volledig goed toegankelijk is. Hiervoor zijn veel meer kenmerken van belang. De gemeenten Venlo³ en Utrecht⁴ hebben een overzicht gemaakt van de bereikbaarheid (kan ik er komen?), betreedbaarheid (kan ik erin?) en bruikbaarheid (kan ik er goed gebruik van maken?) van gebouwen met een publieksfunctie⁵. Het gaat dan onder meer om bioscopen, cafés, winkels, hotels, kerken, musea en wijk- en buurtcentra. Doel hiervan is gehandicapten te informeren over de toegankelijkheid en tegelijkertijd gebouweigenaren te stimuleren deze toegankelijkheid te verbeteren.

De gebouwen zijn onderzocht en beoordeeld door de plaatselijke gehandicaptenraad op negen aspecten:

- bereikbaarheid openbaar vervoer;
- bereikbaarheid parkeren;
- entree;
- doorgankelijkheid horizontaal;
- doorgankelijkheid verticaal;
- sanitair;
- voorzieningen voor blinden/slechtzienden;
- voorzieningen voor doven/slechthorenden;
- is gebouw rookvrij.

Naast deze 9 aspecten is nog gekeken naar specifieke kenmerken die afhangen van het soort object zoals de inrichting van paskamers bij kledingwinkels.

Elk aspect kan uit één of meerdere onderwerpen bestaan waaraan de gebouwen worden getoetst. Zo wordt bij de entree onder meer gekeken naar:

- Obstakels
- Geleidelijnensysteem

³ http://www.toegankelijkvenlo.nl/toegankelijk/toe_view.asp?lan_id=1&zok_code=toegankelijkheid_nederlands

⁴ http://www.toegankelijkutrecht.nl/toegankelijk/toe_view.asp?lan_id=1&zok_code=toegankelijkheid_nederlands

⁵ Venlo en Utrecht gebruiken in plaats van de term “betreedbaar” de term “toegankelijk”. In deze initiatiefnota wordt voor de terminologie aangesloten bij de Integrale Toegankelijkheidsstandaard (zie kader) waarbij Toegankelijkheid wordt bepaald door de 3B’s Bereikbaar, Betreedbaar en Bruikbaar. Hier kan eventueel nog de 4^e B van Begrijpelijk worden toegevoegd. Dit is echter strikt genomen een aspect van bruikbaarheid. Begrijpelijkheid kan slaan op intuïtief bruikbaar (dit is bijvoorbeeld aanleiding geweest voor het meer uniform maken van informatieboodschappen in het OV-chipkaartsysteem) en op begrijpelijkheid voor mensen met een verstandelijk beperking.

- Bewegwijzering
- Goed leesbaar
- Naast hoofdentree andere ingangen
- Hoogteverschil hoogstens 2 cm
- Hoogteverschil meest toegankelijke entree (in cm)
- Deurbreedte
- Deurbediening (zelfstandig te openen)

Zelfs een ondernemer die aan alle bovengenoemde criteria voldoet kan nog steeds een niet volledig toegankelijke winkel of horeca gelegenheid hebben. Zo hebben veel winkels producten onnodig uitgesteld op een onbereikbare hoogte of hebben een pinautomaat die vast staat op een hoge balie zodat iemand in een rolstoel er niet bij kan. De toegankelijkheid van betaalsystemen zal dus zeker nog aan het toetsingskader moeten worden toegevoegd. Ook hiervoor bestaan toegankelijkheidscriteria. Deze zijn te vinden in de Integrale Toegankelijkheidsstandaard (ITS). Ook de uitgangelijkheid is van belang. Kan een gehandicapte in een gebouw zich bij brand goed redden?

Integrale Toegankelijkheidsstandaard (ITS)

Het door Venlo en Utrecht toegepaste toetsingskader is gebaseerd op de meer uitgebreide Integrale Toegankelijkheidsstandaard (ITS) die is uitgegeven door Ieder(in) (voorheen CG-raad en Platform VG) en wordt beheerd door PBTconsult. In Nederland zijn zo'n 5 a 6000 gebouwen ITS-gecertificeerd. Certificaten zijn 5 jaar geldig. Hierna kan een herkeuring volgen maar niet alle gebouweigenaren kiezen hiervoor. Van een aantal gebouwen is het certificaat daarom inmiddels verlopen. De ITS standaard heeft een ander doel dan het toetsingskader van Venlo en Utrecht. De ITS standaard is vooral bedoeld voor gebouweigenaren en architecten als instrument waarmee systematisch gecheckt kan worden wat er nodig is om een gebouw toegankelijk te maken. Gebouwen kunnen hiervoor officieel gecertificeerd worden. ITS is dus niet bedoeld als een communicatiemiddel richting gehandicapten. Wel kunnen gebouweigenaren voor een gecertificeerd gebouw een officieel bordje krijgen. Niet alle gebouweigenaren kiezen er echter voor dit bordje ook op te hangen. De standaard is ook niet bedoeld voor het stimuleren van eigenaren om hun gebouw aan te passen. Gebouweigenaren die kiezen voor ITS hebben deze keuze immers al gemaakt.

De kosten voor certificering zijn afhankelijk van de functie van het gebouw en het aantal m2 en variëren van enkele honderden euro's tot tienduizenden euro's voor grote gebouwen zoals ministeries. Steeds meer van dergelijke gebouwen worden met langjarige contracten onderhouden. Certificering en herkeuring kan hierin een plaats krijgen. Gezien het doel en de kosten van certificering is dit volgens initiatiefnemer een verantwoordelijkheid van gebouweigenaren zelf. Wel kan de gemeente het certificaat onder de aandacht van gebouweigenaren brengen en het zelf aanvragen voor de eigen gebouwen, te beginnen met het stadskantoor. Een meer uitgebreide toelichting op ITS staat in bijlage 3. De volledige specificaties zijn terug te vinden op: <http://www.pbtconsult.nl/its-criteria>

Werk-met-werk maken bij het vullen van de database

In bijlage 2 staat het door Utrecht en Venlo toegepaste toetsingskader. Initiatiefnemer stelt voor een vergelijkbare checklist in Haarlem ook te gaan gebruiken voor alle publieke gebouwen. Net als in Utrecht en Venlo moet dit leiden tot een online database waar bezoekers precies kunnen zien hoe een gebouw scoort qua toegankelijkheid. Dit toetsingskader kan daarbij op basis van ITS worden geoptimaliseerd zodat enkele essentiële toegankelijkheidskenmerken zoals toegankelijkheid van betaalautomaten, en uitgangelijkheid bij calamiteiten worden meegewogen.

De voorgestelde database kan worden opgebouwd via de beschikbare tools van <http://opendata.haarlem.nl>⁶. De technische infrastructuur is al aanwezig zodat er alleen kosten hoeven te worden gemaakt voor het verzamelen van de data en voor een presentatieschil zodat de toegankelijkheid van gebouwen ook onderling vergeleken kan worden zoals is gedaan in Venlo en Utrecht. Bovendien komt door het aanbieden via het opendata portal de data ook beschikbaar voor andere apps.

Een nieuwe pagina www.haarlem.nl/toegankelijk zou naar deze informatie kunnen verwijzen. Daarnaast zou de database kunnen worden ontsloten via www.haarlemmarketing.nl.

Voor het maken van de lijst met winkels hoeft niet vanaf 0 te worden begonnen. Op <https://www.haarlemmarketing.nl/ontdek-haarlem/winkelen/winkels-centrum> staat al een overzicht met 615 winkels in het centrum met per winkel adres, contactgegevens, korte omschrijving, openingstijden, locatie op kaart en vaak ook een foto. Deze informatie zou kunnen worden opgenomen in de opendata portal en verrijkt met de informatie over toegankelijkheid. Op de website van Haarlem Marketing moet uiteraard ook de toegankelijkheidsinformatie zichtbaar worden.

Voor het in kaart brengen van de toegankelijkheid van andere publiek toegankelijke gebouwen kan mogelijk ook een koppeling worden gelegd met de nieuwe digitale sociale kaart die momenteel in ontwikkeling is. Voor de digitale sociale kaart zullen ook veel voorzieningen in kaart moeten worden gebracht. Hierbij kan mogelijk werk-met-werk gemaakt worden.

Database vullen door vrijwilligers en ervaringsdeskundigen

In Utrecht is de informatie verzameld door getrainde uitzendkrachten, studenten en vrijwilligers aan de hand van een uitgebreide checklist. De uitvoering wordt daar gedaan door Solgu, een (ervarings-)kenniscentrum dat zich inzet voor een onbeperkt Utrecht. Het voordeel van deze opzet is dat tegen geringe kosten een groot aantal gebouwen snel in kaart kan worden gebracht. De database van Utrecht is geopend in 2012 en jaarlijks worden nieuwe adressen toegevoegd. Uit het activiteitenplan 2016 blijkt dat voor het toevoegen van ruim 100 locaties in 2016 6.600 euro nodig is⁷. Op 11 maart 2016 stonden er 746 gebouwen in de database.

Het inzetten van vrijwilligers en ervaringsdeskundigen past bij de visie van het coalitieakkoord “Samen doen” op participatie. In overleg met de Participatieraad zou moeten worden gekeken hoe dit ook in Haarlem van de grond kan komen.

Uitgaande van hetzelfde budget als Utrecht zou er per object 66 euro nodig zijn om deze toe te voegen aan de database. Afgaande op het potentieel aantal objecten dat in de database opgenomen zou kunnen worden (zie tabel 1) is dit volgens initiatiefnemer een te hoog bedrag. De initiatiefnemer stelt voor dat

⁶ In Amsterdam was er een vergelijkbare website als in Utrecht en Venlo, maar is recent besloten de informatie over de toegankelijkheid van publiek toegankelijke gebouwen toe te voegen aan de open data kaart van de gemeente. Zie: <http://www.clientenbelangamsterdam.nl/website-toegankelijk-amsterdam-3480.html>. Initiatiefnemer stelt voor deze keuze over te nemen omdat het bijdraagt aan continuïteit, ruimere toepassing van de data en bovendien zorgt dat reeds beschikbare technische infrastructuur kan worden benut zodat kosten worden bespaard.

⁷ http://www.solgu.nl/images/2016_Activiteitenplan_definitief.pdf

de gemeente in overleg met (belangen)organisaties als Anbo, Vrijwilligerscentrale en de Participatieraad bekijkt hoe zo veel mogelijk objecten goedkoop en betrouwbaar kunnen worden geregistreerd.

Tabel 1: Detailhandel en horecavestigingen in Haarlem in 2014

	Totaal ⁸	Binnenstad ⁹
Detailhandel en reparatiebedrijven	1243	613
Horeca	486	236
Overheid, onderwijs, gezondheidszorg, welzijn	1293	199
Cultuur, sport, recreatie	1050	273

Kosten kunnen bijvoorbeeld worden bespaard door:

- Gegevens verzamelen samen met digitale sociale kaart en gebruik maken van de data van winkels in de binnenstad die al verzameld zijn door Haarlem Marketing
- Volledig te werken met vrijwilligers
- Ondernemers de mogelijkheid te bieden de checklist zelf in te vullen zodat controle door een getrainde vrijwilliger minder tijd in beslag neemt.
- Verzamelen gegevens tijdens reguliere inspecties zodat tijd wordt bespaard.

Initiatiefnemer stelt voor 15.000 euro beschikbaar te stellen om een start te maken met het vullen van de database. Doel van de initiatiefnemer is binnen 1 jaar tenminste 250 winkel- en horeca-objecten te registreren en daarnaast in ieder geval alle publiek toegankelijke gebouwen van de gemeente, de grote podia, de musea en publieke voorzieningen (gehandicapten parkeerplaatsen en toiletten). Daarnaast is continuïteit van belang. Initiatiefnemer stelt voor dat de gemeente in overleg gaat met bovengenoemde partijen over het garanderen van de actualiteit van de database. In Haarlem is namelijk op dit moment helaas niet een vergelijkbare organisatie zoals Solgu in Utrecht.

Toetsingskader toegankelijkheid stimuleert tot aanpassingen

De voorgestelde toegankelijkheidsdatabase heeft niet alleen als doel om voor te lichten, maar vooral ook signaleren en bewustwording. Hierdoor wordt inzichtelijk wat er nog moet gebeuren om Haarlem een echte inclusieve stad te maken conform het VN-verdrag en wat bij benadering de financiële opgave is van het volledig toegankelijk maken van alle publieke gebouwen in Haarlem, zowel gebouwen van de gemeente als gebouwen van derden. Zo'n inventarisatie kan ook een stimulans zijn voor gebouweigenaren om maatregelen te nemen.

Toegankelijkheidsloket om te ontzorgen

Voor eigenaren van publieke gebouwen is het doen van aanpassingen met het oog op toegankelijkheid geen dagelijkse bezigheid. De gemeente kan eigenaren ontzorgen door het verstrekken van informatie over mogelijke oplossingen. Naast het duurzaam bouwen loket voor woningen¹⁰ zou er daarom een toegankelijkheidsloket moeten komen voor eigenaren van publieke gebouwen.

Organiseren voorlichting

Onderdeel van het toetsingskader dat is gebruikt door Venlo en Utrecht is ook de vraag of het personeel is voorgelicht over de gevolgen van hun handelen voor de toegankelijkheid en over de omgang met

⁸ https://www.haarlem.nl/fileadmin/bestanden/Feiten_en_cijfers/Monitors/Economische_monitor_2014.pdf blz. 22

⁹ https://www.haarlem.nl/fileadmin/bestanden/Feiten_en_cijfers/Monitors/binnenstadmonitor.pdf blz. 11-12

¹⁰ <https://www.haarlem.nl/duurzaam-bouwloket/>

mensen met een beperking. Een volledig toegankelijke winkel kan door het (ver)plaatsen van één winkelrek of reclamebord ontoegankelijk worden omdat de doorgang voor een rolstoel wordt versperd. Het is van belang dat het personeel zich hiervan bewust is. Voorlichting kan er ook aan bijdragen dat mensen met een beperking zich op een gelijkwaardige manier bejegend voelen als mensen zonder beperking. Het is een verantwoordelijkheid voor ondernemers om hiervoor bijvoorbeeld een cursus aan te bieden aan het eigen personeel. Door dit gezamenlijk te doen kunnen kosten worden bespaard en de gemeente kan dit stimuleren. Een goedkoop alternatief is een standaard informatieblad wat de ondernemer zelf kan doornemen met het personeel. Initiatiefnemer stelt voor dat de gemeente in overleg gaat met ondernemersverenigingen en Koninklijke Horeca Nederland afdeling Haarlem over de mogelijkheden van voorlichting van het personeel. Daarnaast kunnen de vrijwilligers die de panden inventariseren ook basale voorlichting geven.

Ondernemers belonen voor inzet

Initiatiefnemer stelt voor ondernemers die hun winkel- of horecapand volledig toegankelijk hebben gemaakt een sticker te geven met het internationale toegankelijkheidssymbool zodat bij de ingang kan worden getoond dat het gebouw volledig toegankelijk is. Natuurlijk kunnen ondernemers ook zelf voor een paar euro zo'n sticker bestellen, maar door ze vanuit het project te verspreiden wordt gestimuleerd dat alle toegankelijke panden deze sticker hebben. Dit is een extra prikkel voor eigenaren van ontoegankelijke panden om ook maatregelen te nemen.

Bij voorkeur wordt gekozen voor een specifieke Haarlemse sticker waarop naast het internationale toegankelijkheidssymbool ook het logo van de stad staat en een verwijzing staat naar de online beschikbare informatie¹¹. In het logo van de stad staan 4 sterren wat toevallig mooi verwijst naar de 4 te behalen sterren om volledig toegankelijk te zijn.

Convenant binnenstad mist aandacht voor toegankelijkheid

In de eerder genoemde schriftelijke vragen heeft de ChristenUnie gevraagd of het college bereid is in overleg te gaan met winkeliersverenigingen en Koninklijke Horeca Nederland afdeling Haarlem om te stimuleren dat ook alle winkels en horecagelegenheden toegankelijk worden. Initiatiefnemer is blij dat het college bereid is het onderwerp toegankelijkheid te agenderen in de Centrum Management Groep waar al deze partijen bij elkaar komen.

In 2013 is het Convenant binnenstad 2013-2017 gesloten door gemeente Haarlem¹², ondernemersvereniging Haarlem Centraal, Koninklijke Horeca Nederland afdeling Haarlem, Kamer van Koophandel Amsterdam, culturele instellingen, MKB Haarlem en de wijkraden in de binnenstad. Het voorwoord van het convenant suggereert dat toegankelijkheid een belangrijk issue is: “Hoe zorgen we er met elkaar voor dat toeristische en zakelijke bezoekers naar Haarlem blijven komen? Hoe houden we onze binnenstad aantrekkelijk en toegankelijk? Hoe stimuleren we ondernemerschap? In het Convenant worden concrete werkafspraken gekoppeld aan deze ambities.” In de leeswijzer staat zelfs dat er een apart hoofdstuk “Toegankelijke binnenstad” is omdat dit een van de zes terreinen is waar winst kan worden geboekt. Het hoofdstuk wat hierover gaat heet echter “Bereikbare binnenstad” en gaat volledig

¹¹ Het genoemde webadres in de afbeelding bestaat op dit moment uiteraard nog niet.

¹² <http://www.centrum-haarlem.nl/convenant.html>

over zaken als bewegwijzering en parkeren. Er wordt met geen woord gerept over toegankelijkheid voor gehandicapten.

Nu de looptijd van het convenant bijna verlopen is stelt de initiatiefnemer voor in een nieuw op te stellen convenant met alle betrokken partijen afspraken te maken over het toegankelijk maken van de hele binnenstad om invulling te geven aan het VN-verdrag. Nu starten met de genoemde inventarisatie kan een bijdrage leveren aan het gesprek over het nieuw op te stellen convenant.

Op basis van deze inventarisatie zou de gemeente kunnen overwegen een subsidieregeling in te stellen voor eigenaren van publieke gebouwen die niet in bezit zijn van de gemeente om zo de realisatie van een inclusieve stad te versnellen. Een dergelijke subsidie wordt in deze initiatiefnota nog niet voorgesteld omdat hiervoor eerst meer inzicht moet zijn in de omvang van de knelpunten. Bovendien zijn allereerst gebouweigenaren zelf aan zet. Mocht op basis van de inventarisatie en gesprekken met winkeliersverenigingen en andere gebouweigenaren blijken dat een subsidieregeling wel meerwaarde heeft dan kan worden gedacht aan een bijdrage in de totale investeringskosten met een maximum subsidiepercentage. Voorwaarde daarbij is dat een bepaald toegankelijkheidsniveau wordt behaald (bijvoorbeeld 3 sterren binnen het bovengenoemde toetsingskader). Een andere optie is om de subsidie alleen te laten gelden voor maatregelen die gezien de kosten onevenredig zijn voor de eigenaar (bijvoorbeeld op basis van een drempelbedrag). Hiermee wordt aangesloten bij het VN-verdrag en de nog op te stellen Algemene maatregel van bestuur dat sowieso vraagt alle evenredige maatregelen te nemen.

Een mogelijkheid is om een eventuele subsidieregeling voor de binnenstad te bekostigen vanuit het ondernemersfonds. Op deze wijze zijn ondernemers solidair met elkaar en dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor het toegankelijk maken van de binnenstad. Een mogelijk bezwaar hier tegen is dat ondernemers die de toegankelijkheid al wel goed hebben geregeld ook mee moeten betalen.

Extra bankjes nodig in binnenstad

Nu de bevolking vergrijsd zijn er aanpassingen nodig zodat ook voor ouderen de binnenstad aantrekkelijk blijft. Veel ouderen zijn slecht ter been maar niet afhankelijk van een rolstoel. Om grotere afstanden te kunnen afleggen in de binnenstad zijn voor deze mensen voldoende zitgelegenheden van belang. In de binnenstad is het aantal bankjes echter zeer schaars. In de belangrijkste winkelstraten is vrijwel geen bankje te vinden. In samenwerking met ondernemersverenigingen en Koninklijke Horeca Nederland afdeling Haarlem moet daarom in kaart worden gebracht hoeveel extra bankjes in de Haarlemse binnenstad nodig zijn en wat daarvoor geschikte locaties zijn rekening houdend met een vast te stellen maximum afstand tussen de locaties.

Gehandicapten kunnen in Haarlem niet op elke school terecht

Voor het voortgezet onderwijs geldt in Haarlem een lotingssysteem. Gehandicapten kunnen echter rechtstreeks geplaatst worden omdat niet elke school beschikt over een lift. Soms is dit een voordeel voor een gehandicapte jongere omdat plaatsing op de voorkeurschool zonder loting mogelijk is. Andersom geldt ook dat een school in de buurt kan afvallen puur omdat het gebouw niet toegankelijk is. Dit zou niet mogen in een inclusieve samenleving. Daarom wordt voorgesteld om in kaart te brengen welke maatregelen nodig zijn om alle schoolgebouwen in Haarlem volledig toegankelijk te maken. Omdat hier mogelijk grote investeringen voor nodig zijn wordt voorgesteld in overleg met de schoolbesturen te komen tot een realistisch tijdpad en volgend jaar bij de kadernota te komen met voorstellen voor het verwerken van deze maatregelen in het meerjarig investeringsplan.

Alle gemeentelijke gebouwen toegankelijk

Net als met de scholen is het ook voor wijkcentra, sportkantines, Loket Haarlem en overig vastgoed van de gemeente met een publieksfunctie nodig om in kaart te brengen welke maatregelen nodig zijn om deze gebouwen volledig toegankelijk te maken en een plan van aanpak op te stellen voor deze maatregelen.

Hoewel het college blijkens de antwoorden op de schriftelijke vragen van de ChristenUnie van mening is dat het stads kantoor na de aanpassingen die zullen worden doorgevoerd na recente klachten toegankelijk is vraagt de initiatiefnemer bij deze analyse ook het stads kantoor onder de loep te nemen. In het antwoord op de genoemde raadvragen stelt het college bijvoorbeeld dat gehandicapten bij de te hoge zelfbedieningsterminals in de hal van het stads kantoor kunnen worden geholpen door de aanwezige gastvrouw/gastheer. Dit voldoet echter niet aan de toegankelijkheidseisen. Dat het ook anders kan bewijst McDonalds. De easy-order terminals van McDonalds hebben een speciale knop voor gehandicapten waarmee het gehele bestelmenu wordt aangepast zodat het past op het onderste deel van het scherm en is te bedienen vanuit een rolstoel. Het is van belang dat dit soort goede voorbeelden ook worden gedeeld met andere ondernemers in de stad zodat zij niet dezelfde fout maken als de gemeente bij de inrichting van de ontvangsthal van het stads kantoor.

Ook publieke voorzieningen ontsluiten via open data

Niet alleen informatie over de toegankelijkheid van publieke gebouwen is van belang voor gehandicapten, maar ook informatie over publieke voorzieningen.

Waar zijn in Haarlem bijvoorbeeld toegankelijke (semi-)openbare toiletten? Een overzicht hiervoor ontbreekt. Voor toiletten bestaan er wel apps zoals www.hogenvood.nu maar deze apps¹³ werken op basis van je locatie en hierbij kan je dus niet van te voren opzoeken waar je terecht kunt. Wanneer de voorgestelde database van publiek toegankelijke gebouwen wordt opgezet met daarin de gegevens van het toetsingskader zoals ook al wordt gebruikt in onder meer Venlo en Utrecht is hierin al veel informatie over de aanwezigheid en kwaliteit van de toiletvoorzieningen opgenomen. Als ook gegevens over openbare toiletten op straat en prijs voor gebruik wordt toegevoegd aan deze open data is er een complete lijst met informatie over toiletvoorzieningen die bezoekers van de stad kunnen raadplegen en ook door app-makers kan worden gebruikt.

Een andere voorziening waarover informatie nodig is, is de locatie van openbare gehandicapten parkeerplaatsen. Initiatiefnemer stelt voor ook deze informatie toe te voegen aan <http://opendata.haarlem.nl>

Handboeken Inrichting Openbare Ruimte nog niet VN-verdrag proof

De handboeken inrichting openbare ruimte voor de verschillende stadsdelen gaan vooral over de wegprofielen en de toe te passen objecten in de openbare ruimte. Toegankelijkheid wordt niet expliciet als norm genoemd. Er is slechts indirect aandacht voor. Zo staat er in het HIOR voor Haarlem Noord dat er terughoudend omgegaan moet worden met het plaatsen van objecten in de openbare ruimte mede met het oog op de toegankelijkheid voor blinden en slechtzienden. Maar wat is "terughoudend"? Verder is er aandacht voor toegankelijkheid van begraafplaatsen, schoolpleinen en groen, maar dan in de zin van openstelling en bereikbaarheid en niet in de zin van toegankelijkheid voor gehandicapten.

¹³ Voor een overzicht zie <http://www.stomaatje.nl/extra/naslagwerk/toiletapps.html>

De enige onderwerpen waar in de handboeken expliciet aandacht is voor gehandicapten zijn:

- Ontwerp van de inrichting van gehandicapten parkeerplaatsen
- Te gebruiken materialen bij geleiding van blinden en slechtzienden
- Het gebruik van verlaagde trottoirs bij oversteekplaatsen
- De inrichting van bushaltes

In de handboeken staat echter niets over de criteria voor onder meer:

- aansluiting op gebouwen (waardoor dus een groot deel van de drempels in de binnenstad is ontstaan)
- routing bij het aanbrengen van de geleidelijnen en obstakelvrije zones
- rolstoel bereikbaarheid van toegankelijke OV-haltes
- verlaagde trottoirs zoals maximale hoogteverschillen en minimaal benodigde breedte.
- verkeerslichten zoals geluidssignalen voor slechtzienden
- benodigde breedte en manoeuvreerruimte bij bochten

Een aantal criteria in de handboeken zijn zelfs ongunstig voor de toegankelijkheid. Een verlaagde trottoir op straathoeken is bijvoorbeeld vaak niet bereikbaar voor gehandicapten door foutparkeerders. Met 'oren' en 'neuzen' kan dit foutparkeren worden voorkomen. Het HIOR voor Haarlem Noord stelt echter dat oren en neuzen alleen worden toegepast als ze echt nodig zijn "dus in smallere straten of bij bestaande bomen die te dicht op de rijweg staan. Eventueel zijn enkele paaltjes op hoeken denkbaar". Uit alles in de tekst blijkt dat oren en neuzen bij voorkeur niet gewenst zijn. Het belang van toegankelijkheid wordt niet genoemd, evenals de gevolgen voor de verkeersveiligheid voor het zicht op het verkeer dat uit de zijstraten komt. Een echte afweging in welke gevallen oren en neuzen met het oog op toegankelijkheid wenselijk zijn staan niet in de handboeken.

Het is volgens de initiatiefnemer nodig in de handboeken inrichting openbare ruimte net zoals gebeurd is in de gemeente Zwolle¹⁴:

- het ambitie-/kwaliteitsniveau op het gebied van toegankelijkheid vast te stellen;
- de technische specificaties te beschrijven die de toegankelijkheid van de openbare ruimte borgen;
- generieke, landelijke voorschriften te vertalen naar de lokale centra, wijken en buurten;

De basiskwaliteit geldt in principe voor de gehele gemeente. Een ieder kan zich verplaatsen en verblijven in de openbare ruimte. Trottoirs, fietspaden, pleinen en parken zijn toegankelijk. Daarvoor zijn er algemene voorzieningen als oversteekplaatsen en oplossingen voor hoogteverschillen. Het wil niet zeggen dat alle routes toegankelijk zijn, als er maar een goed alternatief is. Een omweg of een achterdeur is geen goed alternatief.

In en rond voorzieningen die veel publiek trekken of waar meer mensen met een beperking komen, is het extra van belang om te streven naar toegankelijkheid. Het gaat om voorzieningen zoals winkelcentra, stations, begraafplaatsen, scholen en ziekenhuizen. Deze plaatsen kunnen in de HIOR's op een kaart worden gemarkeerd. Voor deze locaties komen er wat betreft de initiatiefnemer aanvullende en/of verscherpte richtlijnen. Bijvoorbeeld bredere looproutes, bredere op- en afritten, geleiding en meer bankjes waardoor kortere loopafstanden ontstaan. Binnen een gebied van 100 meter rondom de voorzieningen zijn mindervalidenparkeerplaatsen en, in geval van de nabijheid van het openbaar vervoer, bushaltes. Ook looproutes tussen voorzieningen verdienen aandacht.

¹⁴ <https://www.zwolle.nl/wonen-en-leven/verkeer-en-vervoer/projecten/toegankelijke-stad>

Het is niet overal mogelijk om een basiskwaliteit te behalen. Een aantal routes is niet of moeilijk toegankelijk te maken. Daarvoor moet een reden zijn.

- Een eerste reden kan zijn de functie. De snelweg bijvoorbeeld is speciaal voor autoverkeer en daarom niet toegankelijk voor voetgangers en fietsers. Natuurgebieden zijn deels afgesloten om planten en dieren niet te verstoren.
- Een tweede reden kan zijn dat ecologische of cultuurhistorische waarden het onmogelijk maken om paden te maken die voldoen aan de eisen. Ook voor natuurgebieden blijft het echter de wens om toegankelijke routes als een goed alternatief aan te bieden.
- Een derde reden kan een gebrek aan ruimte zijn. In bestaande gebieden waar de ruimte beperkt is, is het soms niet mogelijk om alle functies optimaal in te passen. In die situaties moet een afweging gemaakt worden tussen de verschillende belangen. Dit gebeurt binnen het kader van de binnenkort vast te stellen Structuurvisie Openbare Ruimte. Toegankelijkheid moet daarbij als een gelijkwaardig belang afgewogen worden. Wanneer de afweging wordt gemaakt dat een bepaalde route niet of minder toegankelijk wordt, dan zal in de directe omgeving naar een alternatief gezocht moeten worden.

Er is geen landelijke wetgeving op het gebied van toegankelijkheid van openbare buitenruimten. Wel zijn er verschillende richtlijnen zoals het Handboek voor Toegankelijkheid, de NEN 1814 en publicatie 337 'Richtlijn toegankelijkheid' van het CROW, het kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. CliëntenBelang Utrecht heeft in samenwerking met gehandicaptenorganisaties een richtlijn samengesteld 'Voetpaden voor iedereen' waarin overzichtelijk de belangrijkste criteria op een rij zijn gezet¹⁵. Hier staan zeer veel criteria in die niet terug zijn te vinden in de Haarlemse HIOR's. Initiatiefnemer stelt voor het college te vragen CROW publicatie 337 en/of de richtlijn Voetpaden voor iedereen te verwerken in de HIOR's en afwijkingen hiervan expliciet te motiveren.

Werken in regie ook voor toegankelijkheid

Haarlem werkt voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte in regie. Dit betekent dat een groot deel van de taken is uitbesteed aan marktpartijen, inclusief het toezicht op de uitvoering. Omdat toegankelijkheid van de openbare ruimte juist door kleine dingen wordt bepaald, het verschil zit immers soms in centimeters, is het van belang dat hierover goede afspraken worden gemaakt.

Evenementen

Ook evenementen horen bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar te zijn. In de Haarlemse evenementenvergunningen wordt in de vergunning criteria momenteel geen rekening gehouden met toegankelijkheid. Hierdoor kunnen gehandicapten tijdens evenementen tegen onnodige drempels aanlopen. Dit kunnen onoverbrugbare hoogteverschillen zijn of de afwezigheid van toiletvoorzieningen die geschikt zijn voor gehandicapten. In de evenementenvergunning voor Bevrijdingspop 2015 staat expliciet dat honden niet worden toegelaten. Strikt genomen betekent dit dat een blinde met een blindegeleidehond het festival niet kan bezoeken. Initiatiefnemer stelt daarom voor dat de gemeenten in overleg met de organisatoren van de grote Haarlemse evenementen opstellen van toegankelijkheidscriteria voor evenementen die worden opgenomen in evenementenvergunningen. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van de uitgangspunten van de Integrale Toegankelijkheidsstandaard Evenementen¹⁶.

¹⁵ <http://www.batutrecht.nl/download/Voetpaden%20voor%20iedereen.pdf>

¹⁶ <http://www.pbtconsult.nl/0-algemeen/04-uitgangspunten-its-evenement>

Tientallen bushaltes nog niet toegankelijk

Iedereen moet zelfstandig met het openbaar vervoer kunnen reizen. Dit bespaart de gemeente ook kosten omdat mensen met een beperking minder afhankelijk zijn van het doelgroepenvervoer. Bij de nieuwe aanbesteding voor het doelgroepenvervoer is het zelfs een expliciet doel om mensen waar mogelijk te stimuleren het reguliere openbaar vervoer te gebruiken.

Op Haltescan.nl wordt van alle bijna 30.000 bushaltes in Nederland aangegeven in hoeverre ze toegankelijk zijn. Van belang zijn daarbij vooral de perronbreedte, perronhoogte en de aanwezigheid van blindegeleidelijnen. Als naar deze 3 criteria wordt gekeken blijkt dat in Haarlem nog niet elke bushalte volledig toegankelijk is. De haltes van de belangrijkste buslijnen zijn inmiddels aangepast. Mensen met een beperking kunnen er echter bij geen enkele buslijn op vertrouwen dat als hun instaphalte toegankelijk is dat dit ook geldt voor de uitstaphalte. Een aantal belangrijke drukbezochte haltes zoals Delftplein, Minahassastraat, Houtplein/Tempelierstraat en Rustenburgerlaan zijn namelijk nog niet toegankelijk. Ook als een gehandicapte zich van tevoren oriënteert via haltescan.nl kan hij hier niet helemaal op vertrouwen. Zo zouden verschillende haltes in Schalkwijk en langs de Zijlweg nog geen blindegeleidelijnen hebben terwijl dit wel het geval is. Het is daarom van belang dat deze informatie wordt geactualiseerd en ook toegankelijk wordt via <http://opendata.haarlem.nl>

In bijlage 2 staat een overzicht van de haltes in Haarlem die in ieder geval nog niet toegankelijk zijn op grond van de genoemde 3 criteria. Enkele tientallen bushaltes in Haarlem blijken nog niet toegankelijk te zijn. Initiatiefnemer stelt voor binnen 4 jaar programmatisch alle nog niet aangepaste bushaltes in Haarlem toegankelijk te maken.

Hiervoor dient niet alleen naar de drie genoemde criteria te worden gekeken maar ook naar andere aspecten die van belang zijn voor de toegankelijkheid. Op Haltescan.nl wordt bijvoorbeeld ook gekeken naar de aanwezigheid van voorzieningen (verlichting, bushokje, zitgelegenheid, fietsenstalling, afvalbak, informatie over de omgeving) en de bereikbaarheid van de halte (breedte aanlooproute, hellingshoek aanlooproute en barrièrevrije doorgang). Bij veel haltes ontbreekt nog eenabri. De gemeente zou ook bij haltes waar geen ruimte is voor eenabri tenminste bankjes moeten plaatsen.

Ook reisinformatie is van belang voor de toegankelijkheid. Zo hebben alle R-net haltes een knop waarmee de actuele reisinformatie via een audiobericht kan worden afgespeeld zodat deze informatie ook toegankelijk is voor visueel gehandicapten. Inmiddels wordt ook een eenvoudiger systeem voor actuele reisinformatie bij de haltes van overige buslijnen geïnstalleerd met een audiosignaal. De eerste haltes in Haarlem zijn hier dit jaar van voorzien. In Haarlem is dit systeem inmiddels te vinden bij de halte Frans Halsplein.

Financiering kan worden gevonden binnen het programma beheer en onderhoud maar een belangrijk deel kan gefinancierd worden door hiervoor subsidie aan te vragen bij de provincie Noord-Holland uit de Brede Doeluitkering Verkeer en vervoer. Mogelijk is zelfs 100% te subsidiëren.

Station Haarlem Spaarnwoude ontoegankelijk

ProRail en NS werken hard aan een treinreis zonder obstakels. Steeds meer treinen hebben een gelijkvloerse instap en steeds meer stations krijgen liften of hellingbanen naar de perrons. Ook krijgen trapleuningen braille-informatie en dubbele leuningen. In 2020 zal minimaal 90% van de reizigers van en

naar volledig zelfstandig toegankelijke stations kunnen reizen. In 2030 moeten alle stations zelfstandig toegankelijk zijn¹⁷.

De perrons van station Haarlem Spaarnwoude zijn nu alleen bereikbaar via een hoge loopbrug. Er zijn geen liften. Met ruim 3200 reizigers per dag is het station na de stations Haarlem, Heemstede-Aerdenhout en Zandvoort het vierde station van Zuid-Kennemerland¹⁸. Het is wenselijk dat dit station niet pas tegen 2030 wordt aangepast. De komende jaren wil de gemeente verschillende kavels rond het station tot ontwikkeling brengen (gebiedsvisie Oostradiaal). Hierdoor kan de ruimtelijke kwaliteit van de stationsomgeving verbeteren en kunnen extra reizigers worden getrokken. Plaatsing van liften kan ook bijdragen aan deze groei. Haarlem moet daarom in overleg gaan met ProRail of het toegankelijk maken van dit station kan worden versneld. Wellicht is het mogelijk deze versnelling te realiseren door een bijdrage van de gemeente vanuit de grondexploitatie van de projecten in het gebied. Aandachtspunt is daarbij wel het rekening houden met de eventuele realisatie van extra inhaalsporen bij het station in de toekomst ten behoeve van frequentieverhoging van het aantal treinen op de corridor Amsterdam-Haarlem-Leiden.

Alle stembureaus toegankelijk

Blijkens de antwoorden op genoemde schriftelijke vragen zijn volgens het college alle stembureaus in Haarlem volledig toegankelijk voor mensen met een beperking. Dit is echter niet het geval. Bij het afgelopen referendum over het associatieverdrag met de Oekraïne waren slechts 32 van de 75 stemlokalen toegankelijk blijkens de lijst met stembureaus¹⁹. Dat is er zelfs één minder dan tijdens het collegebesluit "Aanwijzing stemlokalen en benoeming stembureauleden" uit 2014 (nr. [2014/55214](#)). De meeste stembureaus zijn gevestigd in basisscholen, wijkcentra en verenigingsgebouwen. Hiermee is de lijst met stembureaus gelijk een indicatie hoeveel gebouwen met een maatschappelijke bestemming die vaak in eigendom zijn van de gemeente nog niet toegankelijk zijn.

Volgens artikel J4, lid 2 van de Kieswet dragen burgemeester en wethouders er zorg voor dat tenminste 25% van de in de gemeente aangewezen stemlokalen zodanig zijn gelegen en zo zijn ingericht dat kiezers met lichamelijke beperkingen zoveel mogelijk hun stem zelfstandig kunnen uitbrengen. Hiermee voldoet Haarlem op dit moment dus aan de wettelijke norm. Dat is echter op zeer korte termijn niet meer het geval. Onderdeel van de ratificatie van het VN-verdrag is namelijk ook wijziging van dit artikel van de Kieswet.

Het kabinet stelde voor "tenminste 25%" te vervangen door "zo veel mogelijk, maar tenminste 25%". Via het amendement Voortman/Otwin van Dijk heeft de Tweede Kamer dit verder aangescherpt (Kamerstuk 33990-33). Artikel J4 lid 2 komt nu te luiden "Burgemeester en wethouders dragen er zorg voor dat alle in de gemeente aangewezen stemlokalen zodanig zijn gelegen en zo zijn ingericht en uitgerust dat kiezers met lichamelijke beperkingen zoveel mogelijk hun stem zelfstandig kunnen uitbrengen.". Verder is daaraan een nieuw derde lid toegevoegd: "Indien burgemeester en wethouders niet voldoen aan het tweede lid informeren zij de gemeenteraad over de reden hiervoor."

Initiatiefnemer vraagt het college uiterlijk september 2016 een plan voor te leggen om aan deze nieuwe wettelijke verplichting te voldoen. Hiermee is de gemeente tijdig voor de Tweede Kamerverkiezingen van

¹⁷ <http://www.prorail.nl/reizigers/stations/toegankelijkheid>

¹⁸ http://www.treinreiziger.nl/kennisnet/reizigersaantallen/cijfers/aantal_in- en uitstappers_per_station-147203

¹⁹ <https://www.haarlem.nl/fileadmin/bestanden/Bestuur/stemlokalen.pdf>

2017 voorbereid en kan de gemeente ook op tijd klaar zijn mochten deze verkiezingen worden vervroegd.

Gebruikers helpen mee

De gebruikers van de openbare ruimte kunnen bijdragen aan een toegankelijke omgeving. Ook een voldoende breed en vlak trottoir is niet meer te gebruiken als groen van (gevel)tuinen over de stoep hangt, het vol staat met fietsen, op de stoep geparkeerde auto's en kriskras neergezette reclameborden of afvalcontainers. De gemeente kan hier invloed op hebben door toezicht en handhaving en het bewustmaken van burgers via communicatiemiddelen zoals de Stadskrant. Burgers kunnen ook toegankelijkheidsknelpunten in de openbare ruimte melden via de website. Om dit te stimuleren zou toegankelijkheid een aparte optie kunnen worden binnen het meldpunt en zou de gemeente hiervoor in de Stadskrant een oproep kunnen doen.

5. Kanttekeningen

Nieuwe landelijke regels toegankelijkheid nog niet bekend

Door een amendement in de Tweede Kamer bij de ratificatie van het VN-verdrag is de algemene toegankelijkheid voortaan wettelijk verankerd, maar dit zal nog nader worden uitgewerkt in een algemene maatregel van bestuur. Die zal vooral ingaan op de vraag wanneer op basis van evenredigheid is voldaan aan deze plicht. Het gaat dan vooral om investeringskosten en redelijke realisatietermijnen. Initiatiefnemer stelt voor niet te wachten op deze AmvB met het aan de slag gaan met het verbeteren van de toegankelijkheid van Haarlem. Veel kleine aanpassingen zijn goedkoop en no regret. Als gebouweigenaren grootschaliger ingrepen moeten doen voor het verwezenlijken van toegankelijkheid zal in verband met de kosten onderzoek worden gedaan om volledige toegankelijkheid te verzekeren. Kennis van de inhoud van de AmvB is hiervoor niet noodzakelijk. Bovendien verwacht de initiatiefnemer dat de AmvB al bekend zal zijn op het moment dat de gemeente de plannen voor uitvoering van deze initiatiefnota heeft uitgewerkt.

Ook in de Omgevingswet komt toegankelijkheid dankzij twee amendementen en een motie van de Tweede Kamer terug. Dit deel van de Omgevingswet is al vastgesteld maar wordt nog uitgewerkt in lagere regelgeving:

- Er moeten landelijke regels worden gesteld zodat 'de toegankelijkheid van nieuwe bouwwerken en de directe omgeving daarvan voor mensen met een functiebeperking is gewaarborgd.'²⁰
- 'Het bevorderen van de toegankelijkheid van de openbare buitenruimte voor personen' wordt benoemd als belang, waarmee overheden rekening dienen te houden. Ook hiervoor moeten er nog nadere instructieregels komen.²¹
- Het VN-verdrag wordt na ratificering opgenomen in artikel 4.20 van de Omgevingswet²².

Deze regels gaan op zijn vroegst op 1 januari 2018 in en gaan met name over nieuwe ontwikkelingen. Voor bestaande situaties geldt de verplichting dat de toegankelijkheid moet worden bevorderd.

Eigen verantwoordelijkheid pandeigenaren

Eigenaars van winkel en horeca zijn zelf verantwoordelijk voor aanpassingen aan hun panden. De gemeente kan door aandacht te geven aan de noodzaak van toegankelijkheid eigenaren stimuleren om

²⁰ Amendement Albert de Vries en Dik-Faber, [Kamerstuk 33962 nr. 64](#)

²¹ Amendement Dik-Faber/Albert de Vries, [Kamerstuk 3362 nr. 157](#)

²² Motie Albert de Vries/Dik-Faber, [Kamerstuk 33962 nr. 122](#)

hun gebouwen aan te passen. De gemeente kan deze eigenaren daarnaast ontzorgen door het verstrekken van informatie over mogelijke oplossingen.

Database zou overbodig moeten zijn

Dat gehandicapten van te voren moeten uitzoeken of een gebouw toegankelijk is zou eigenlijk niet nodig moeten zijn. Zolang zo'n database nodig is, is er nog geen sprake van een inclusieve samenleving. Toch stelt initiatiefnemer een dergelijke database voor omdat het gehandicapten aan informatie helpt die nu niet (makkelijk) te vinden is. Bovendien draagt de voorgestelde database bij aan het stimuleren dat maatregelen worden genomen. Initiatiefnemer heeft als doel dat de database zichzelf uiteindelijk overbodig zal maken.

Toetsingskader is geen garantie voor toegankelijkheid

Het voorgestelde toetsingskader en ook het ITS-certificaat zijn geen garantie op 100% toegankelijkheid voor iedereen. Zo geldt voor een toegankelijk gebouw een vrije doorgang van 85 cm. Er zijn echter typen rolstoelen die breder zijn. Zware rolstoelen zijn vaak ook minder wendbaar dan een standaard rolstoel en hebben hierdoor meer ruimte nodig om een draai te maken. Ook personen met een meervoudige handicap kunnen een gebouw dat aan alle criteria voldoet als niet-toegankelijk ervaren. Door de criteria consequent toe te passen kan echter de wel de toegankelijkheid voor het overgrote deel van de groep mensen met een beperking worden verzekerd.

Bij het voorgestelde toetsingskader geldt nog als aandachtspunt dat de toetsing door vrijwilligers gebeurt. Het kan een pré zijn dat hierbij ook gehandicapten bij betrokken zijn. Het is dan echter wel van belang dat wordt benadrukt dat de vrijwilliger niet alleen met het oog op de eigen handicap gebouwen beoordeelt maar vasthoudt aan de criteria. Een gebouw dat voor de ene gehandicapte toegankelijk is, kan dit namelijk voor de ander niet zijn.

Monumentale status

Aanpassingen zijn soms lastiger door te voeren door de monumentale status van gebouwen. Hier geldt ook het criterium dat van eigenaren van publieke gebouwen niet het onmogelijke kan worden gevraagd. Binnen de op te stellen Algemene maatregel van bestuur op grond van het VN-gedrag en in de verdere uitwerking van de Omgevingswet zal hier ongetwijfeld aandacht voor zijn. Ook bij monumenten is met wat creativiteit veel mogelijk. De gemeente kan eigenaren ondersteunen via het voorgestelde toegankelijkheidsloket. Zo kan dit loket verwijzen naar deskundigen en met praktijkvoorbeelden laten zien dat er meer mogelijk is binnen de monumentenwetgeving dan vaak wordt gedacht.

6. Uitvoering

Organisatie

De gemeente stelt een projectteam samen voor het opstellen van een Lokale Inclusie agenda en uitwerking van de voorgestelde maatregelen in deze initiatiefnota. Betrokkenheid van belangenorganisaties uit de stad en de Participatieraad is daarbij wenselijk.

Daarnaast moet de organisatie worden uitgewerkt van het opzetten van de toegankelijkheidsdatabase. In deze initiatiefnota staan hiervoor een aantal suggesties om dit zo goedkoop mogelijk te doen. Initiatiefnemer stelt voor dat de raad het college de opdracht geeft dit verder uit te werken.

Bewustwording bij bestuurders en ambtenaren

Niet alleen ondernemers hebben voorlichting nodig maar ook bestuurders en ambtenaren. Er bestaan praktische tools die kunnen bijdragen aan bewustwording wat er nodig is om te komen tot volledige toegankelijkheid. Vilans heeft een gratis toolkit ontwikkeld die gemeenten helpt om bij te dragen aan een toegankelijke samenleving²³. De toolkit bevat praktische instrumenten voor verschillende aspecten die bij het werken aan toegankelijkheid een rol spelen: bewust worden, een visie vormen, de huidige situatie inventariseren, in kaart brengen van eisen en wensen en het beoordelen van plannen. De tools zijn voor wethouders, raadsleden leidinggevend van gemeentelijke afdelingen Wmo, Ruimtelijke ordening en stedenbouw die betrokken zijn bij de bouw of verbouw van (openbare) gebouwen en de inrichting van de openbare ruimte. Voorbeeld tools zijn bijvoorbeeld het organiseren van een ervaringsparcours, een schouw met ervaringsdeskundigen uit verschillende doelgroepen en het werken met voorbeeldpersonen tijdens ontwerpprocessen om zo beter zicht te krijgen op de mogelijke toegankelijkheidsknelpunten.

Initiatiefnemer geeft deze toolkit graag als suggestie mee aan het college om te gebruiken bij de verdere uitwerking van de Lokale Inclusie Agenda. Daarnaast is het wellicht een idee om als raadsleden met ervaringsdeskundigen een schouw te doen in de binnenstad en/of enkele gemeentelijke voorzieningen.

Financiën

De meeste voorstellen kunnen binnen bestaande middelen worden gerealiseerd eventueel met een beperkt projectbudget:

- Opstellen van een Lokale Inclusie agenda
- Nieuw Convenant binnenstad
- Toegankelijkheidsloket
- Aanpassen Handboeken Inrichting Openbare Ruimte en contracten werken in regie
- Slechten van drempels door aanpassing bestrating
- Voorlichting Stadskrant en meldpunt toegankelijkheid
- Voorlichting aan winkel- en horecapersoneel (afhankelijk van de opzet)
- Actualiseren evenementenbeleid ten aanzien van toegankelijkheid

De meeste nog niet toegankelijke stembureaus bevinden zich in maatschappelijk vastgoed van de gemeente (scholen, wijkcentra en verenigingsgebouwen). Aanpassingen zullen hier genomen moeten worden in het kader van een bredere aanpak van de toegankelijkheid van gemeentelijke vastgoed. Hiervan moeten eerst de kosten in kaart gebracht worden (zie hieronder). Voor de functie van stembureau hoeft echter niet aan alle criteria voor toegankelijkheid voldaan te worden. Zo is een invalidentoilet gezien de korte duur van het stemproces niet noodzakelijk. Waarschijnlijk kunnen een aantal stembureaus provisorisch toegankelijk gemaakt worden voor rolstoelen. Kosten hiervoor kunnen worden gedekt uit het budget voor verkiezingen.

De volgende voorstellen kosten wel extra middelen:

- Online database toegankelijkheid publieke gebouwen

Initiatiefnemer stelt voor 15.000 euro beschikbaar te stellen om een start te maken met het

²³ <http://www.vilans.nl/docs/producten/Toolkit%20Werken%20Aan%20Toegankelijkheid.pdf>

vullen van de database. Een uitgebreide toelichting staat in paragraaf 4.

- Toegankelijkheidsstickers voor volledig toegankelijke gebouwen

Losse rolstoelstickers van 10x10 cm zijn verkrijgbaar voor 2,50 euro. Professionele raamstickers met een eigen Haarlems ontwerp kosten bij aantallen boven de 500 circa 1 euro per stuk. Voorgesteld wordt de benodigde stickers te financieren uit bovengenoemd budget van 15.000 euro.

De volgende voorstellen hebben ook budgettaire gevolgen, maar nog niet op dit moment omdat het college eerst wordt verzocht de kosten in kaart te brengen:

- Benodigde extra bankjes in de Haarlemse binnenstad
- Benodigde aanpassingen Haarlemse schoolgebouwen en gemeentelijk vastgoed
- Eventuele subsidieregeling eigenaren publiek toegankelijke gebouwen
- Aanpassing van alle nog niet toegankelijke bushaltes in Haarlem (mogelijkheid van subsidie door de provincie Noord-Holland)
- Versneld toegankelijk maken van station Haarlem Spaarnwoude (eventuele bijdrage mogelijk vanuit grondexploitatie van dit gebied)

Dekking van de voorgestelde 15.000 euro (en indien dit volgens het college nodig is een beperkt aanvullend projectbudget) kan volgens initiatiefnemer gevonden worden binnen het programma Duurzame Stedelijke Vernieuwing waarbinnen structureel €1 miljoen euro beschikbaar is. Deze middelen zijn bestemd voor 3 opgaven: leefomgeving/openbare ruimte, woningvoorraad en doorontwikkeling. De doelen van de database passen bij de opgave van het verbeteren van de leefomgeving en de openbare ruimte. Mogelijk is hiervoor nog ruimte in de 2^e tranche voor 2016 en anders kan hiervoor ruimte gevonden worden in het budget voor 2017. Indien raad en college een voorkeur geven aan een andere dekking dan staat de initiatiefnemer hier uiteraard voor open.

7. Bijlagen

Bijlage 1: Impressie toegankelijkheid winkels binnenstad

Bijlage 2: Overzicht nog niet toegankelijke bushaltes

Bijlage 3: Toetsingskader toegankelijkheid publieke gebouwen

Bijlage 4: Integrale Toegankelijkheidsstandaard (ITS)

Bijlage 5: VN verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, artikel 9

Bijlage 6: Beantwoording schriftelijke vragen ChristenUnie over toegankelijkheid

Frank Visser, gemeenteraadslid

8. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van de initiatiefnemer,

Besluit:

- Het college te verzoeken binnen een jaar een Lokale Inclusie agenda op te stellen zoals ook als plicht voor de gemeente is opgenomen in de nationale Uitvoeringswet van de ratificatie van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de resultaten hiervan na vier jaar te evalueren.
- Het college te verzoeken binnen het programma beheer en onderhoud in 2016 of 2017 middelen vrij te maken voor het slechten van drempels in winkelcentra waar dit met eenvoudige aanpassingen in de bestrating realiseerbaar is.
- Vanuit het programma Duurzame Stedelijke Vernieuwing 2^e tranche 2016 15.000 euro beschikbaar te stellen ten behoeve van het opstellen van een online database toegankelijkheid publieke gebouwen en voorzieningen (toiletten, gehandicapten parkeerplaatsen, OV-haltes) en het uitdelen van "Haarlem Toegankelijk"-stickers aan eigenaren van publieke gebouwen/voorzieningen die volledig toegankelijk zijn gemaakt.
- Het college te verzoeken een inventarisatie te maken welke aanpassingen er nodig zijn voor het volledig toegankelijk maken van alle stembureaus en zo nodig aanwijzen van alternatieve locaties om te voldoen aan de recent aangescherpte Kieswet en de raad hiervoor in verband met de komende verkiezingen voor de Tweede Kamer uiterlijk september 2016 een plan voor te leggen.
- Het college te verzoeken de overige voorstellen uit deze initiatiefnota in het kader van de Lokale Inclusie Agenda uiterlijk voor de Kadernota 2017 te onderzoeken en uit te werken.

Gedaan in de vergadering van

De griffier

De voorzitter

Bijlage 1: Impressie toegankelijkheid winkels binnenstad

In deze bijlage staan fotocollages van niet toegankelijke winkels in de volgende straten in de binnenstad:

- Kruisweg
- Kruisstraat
- Barteljorisstraat
- Zijlstraat
- Grote Houtstraat (noord)
- Grote Houtstraat (zuid)
- Gierstraat

Voor de fotocollages is alleen gekeken naar de hoogte van drempels en obstakels bij de winkelentree. De drempelhoogte is niet exact gemeten. Op het oog is geschat of de drempels hoger of lager waren dan 2 cm. Er is niet gekeken naar de breedte van deuren en de toegankelijkheid van de rest van het winkelpand. Deze impressie beoogt niet compleet te zijn.

Kruisweg

Barteljorisstraat

Zijlstraat

Grote Houtstraat (noord)

Grote Houtstraat (zuid)

Gierstraat

Bijlage 2: Overzicht nog niet toegankelijke bushaltes Haarlem

In dit overzicht staan alle haltes die nog niet volledig voldoen aan de criteria van toegankelijkheid t.a.v. blindegeleidenlijnen, perronhoogte en perronbreedte. Daarnaast is er nog een groot aantal haltes waar aanvullende maatregelen nodig zijn ten aanzien van actuele reisinformatie, zitgelegenheid en bereikbaarheid. Meer informatie per halte is te vinden op www.haltescan.nl waarbij moet worden aangetekend dat de informatie op deze site op moment van verschijnen van deze initiatiefnota niet voor alle haltes actueel is.

Halte	Lijn	Blindegeleidelijn	Perronhoogte	Perronbreedte	Opmerkingen
Delftplein	2, 3, 14, 73, 75, 481	X	X	V	Vooralsnog niet opgenomen in project HOV-noord
Minahassastraat	3, 73, 75	X	X	V	Wordt aangepakt in project HOV-noord
Raaksbrug (westzijde)	50, 340, 346, 356	X	V	V	
Stadsschouwburg	50	X	X	V	
Florapark (oostzijde)	50	X	X	V	
Zomerluststraat	50	X	X	X	
Tempelierstraat	50, 80, 340, 346, 356, 680	V	X	V	
Houtplein	3	X	X	V	Project uitgesteld, maar naar verwachting rond 2019 in IP
Prins Bernhardlaan (west)	80, 680	X	X	X	
Prins Bernhardlaan (oost)	80, 680	X	X	V	
Jac. Van Looystraat (west)	80, 680	X	X	X	
Jac. Van Looystraat (oost)	80, 680	X	X	V	

Burg. Reinaldapark (noordoost)	80, 680	X	X	V	
Rustenburgerlaan	3, 80, 346, 356	X	X	V	Wordt aangepakt in kader van project doorstroming OV Haarlem
Stolbergstraat	80, 680	X	X	V	
Volksuniversiteit	80, 680	X	X	V	
Schouwtjesbrug	80, 680	X	X	V	
Edisonstraat	80, 680	X	V	V	
Munterslaan	80, 680	X	V	V	
Spaarnwoude station (noordzijde)	80, 680	X	X	V	Busperron niet bereikbaar ivm trap
Spaarnwoude station zuid	2	X	X	V	
Frans Halsplein	3	X	X	V	
Kloosterstraat (oostzijde)	3	X	X	V	
Haarlem Hoog (westzijde)	14	X	V	V	
Haarlem Hoog (oostzijde)	14	X	X	V	
Voltastraat	14	X	X	V	
Gibraltarstraat (westzijde)	14	X	X	X	
Gibraltarstraat (oostzijde)	14	X	X	V	
De Ruijterweg	14	X	X	V	
Vijver	14, 481	X	V	V	
Rollandslaan	14, 481	X	X	V	
Ramplaankwartier	14, 81	X	V	V	
Korte Zijlweg	14, 81, 481	X	X	X	
Zaenenstraat (oostzijde)	14	X	X	V	

Nieuw Guineastraat (westzijde)	14	X	X	V	
Jachthaven	14	X	X	V	
Roerdompstraat (westzijde)		X	X	X	
Roerdompstraat (oostzijde)	14	X	X	V	
Zwaluwstraat	14	X	X	V	Wordt aangepast in project Eksterlaan
Vondelweg (westzijde)	14	V	X	V	
Visserseinde	14	X	X	X	Het is onbekend of deze halte wordt aangepast in het project IJdijk
IJdijk	14	X	X	X	Het is onbekend of deze halte wordt aangepast in het project IJdijk
Waarderpolder (alle haltes)	15	X	X	divers	
Laan van Decima Ikea	15	X	V	V	
Spaarnwoude station noord	15	X	X	V	
Papentorenvest	15	X	X	V	
Koudenhorn	15	X	X	V	

Bijlage 3: Toetsingskader toegankelijkheid publieke gebouwen

Hieronder staat een samenvatting van de criteria waaraan publieke gebouwen in Venlo en Utrecht moeten voldoen om 1, 2, 3 of 4 sterren te krijgen voor toegankelijkheid op 9 verschillende thema's.

In de onderliggende database worden meer gegevens opgeslagen over deze thema's. Zo wordt bij de entree ook gekeken naar de aanwezigheid van geleidelijnen en bewegwijzering, wordt bij parkeren ook vermeld of voorrijden is toegestaan en hoeveel parkeerplaatsen er zijn. En het criterium "rookvrij" valt onder een hele reeks vragen over andere handicaps. Zo wordt er gekeken of een hulphond mee mag, of er assistentie aanwezig is, of daar een afspraak voor nodig is en of de medewerkers zijn voorgelicht over het omgaan met mensen met een beperking, of er een evacuatieplan is voor mensen met een rolstoel.

Tenslotte is er nog een tiende categorie namelijk speciale voorzieningen die van belang zijn voor specifieke gebouwen of objecten zoals een rolstoeltoegankelijke paskamer in kledingwinkels.

Deze gegevens zijn per gebouw te zien en te vergelijken door te klikken op "Bekijk de details".

Bron: http://www.toegankelijkutrecht.nl/page/pag_view.asp?pag_id=22325&lft_mni_l1=113

Totale waardering

4 sterren - Goed toegankelijk

Betekent dat het gebouw of de locatie voor de meeste mensen redelijk goed te bezoeken is. Ook voor rolstoelgebruikers die zelfstandig op pad zijn.

3 sterren - Redelijk toegankelijk

Betekent dat het gebouw of de locatie voor mensen in een rolstoel met een begeleider of een beetje hulp, eventueel voor mensen in een rolstoel met een sterke armfunctie en voor mensen met krukken of wandelstok redelijk goed te bezoeken is.

2 sterren - Matig toegankelijk

Betekent dat het gebouw of de locatie voor mensen met krukken of een wandelstok, of mensen die slecht ter been zijn, redelijk goed te bezoeken is. Voor de meeste rolstoelgebruikers voldoet het niet.

1 ster - Slecht toegankelijk

Betekent dat het gebouw of de locatie eigenlijk alleen voor mensen zonder fysieke problemen goed te bezoeken is. Voor mensen in een rolstoel, met krukken of wandelstok en mensen met kinderwagens of veel bagage voldoet het niet.

Openbaar vervoer

4 sterren - Goed toegankelijk

- De afstand naar een NS-station is minder dan 200 meter.

3 sterren - Redelijk toegankelijk

- De afstand naar een NS station is minder dan 500 meter.

2 sterren - Matig toegankelijk

- De afstand naar een tram-/bushalte is minder dan 200 meter.

1 ster - Slecht toegankelijk

- De afstand naar tram-/bushalte is groter dan 200 meter en de afstand naar NS-station is groter dan 500 meter.

Parkeren

4 sterren - Goed toegankelijk

- Er zijn gehandicaptenparkeerplaatsen binnen 100 meter van de entree.

3 sterren - Redelijk toegankelijk

- Er zijn gewone eigen parkeerplaatsen binnen een afstand van 100 meter van de entree.

2 sterren - Matig toegankelijk

- De afstand tussen de entree en de gewone eigen parkeerplaatsen is groter dan 100 meter. Voorrijden bij de entree is mogelijk en toegestaan.

1 ster - Slecht toegankelijk

- Overige.

De Entree

4 sterren - Goed toegankelijk

- Het hoogteverschil om binnen te komen bedraagt minder dan 2 cm.
Of er is een lift om het object in te komen met een vloeroppervlakte groter of gelijk aan 105 cm bij 135 cm.
Of er is een hellingbaan met een hellingspercentage dat kleiner is dan 5%.
- En er is geen deur, of er is een deur die voldoet aan de volgende eisen: deurbreedte is minimaal 85 cm en de deur gaat automatisch open.
Of het is een deur die je gemakkelijk open kunt duwen, waarbij een eventuele bel zich bevindt onder een hoogte van 120 cm.

3 sterren - Redelijk toegankelijk

- Het hoogteverschil om binnen te komen bedraagt minder dan 15 cm.
Of er is een lift om het object in te komen met een vloeroppervlakte groter of gelijk aan 90 cm bij 120 cm.

- Of er is een hellingbaan met een hellingspercentage dat kleiner is dan 15%.
- En de deurbreedte is minimaal 85 cm.

2 sterren - Matig toegankelijk

- Er is een lift om het object in te komen.
Of er is een roltrap.
Of er is een trap, waarbij het aantal traptreden kleiner of gelijk aan 3 is en er is een leuning aan beide of één van beide kanten aanwezig.

1 ster - Slecht toegankelijk

- Overige.

Horizontale doorgang (binnen het gebouw)

4 sterren - Goed toegankelijk

- De netto doorgang is minstens 90 cm en er is voldoende manoeuvreerruimte.
- Er zijn geen niveauverschillen van meer dan 2 cm.
- Indien meer etages voor bezoekers toegankelijk zijn, dient elke toegankelijke verdieping ook aan de bovengenoemde eisen te voldoen.

3 sterren - Redelijk toegankelijk

- De netto doorgang is minstens 90 cm.
- Indien meer etages voor bezoekers toegankelijk zijn, dient elke toegankelijke verdieping ook een netto doorgang van minstens 90 cm te hebben.

2 sterren - Matig toegankelijk

- De netto doorgang is minstens 80 cm.
- Indien meer etages voor bezoekers toegankelijk zijn, dient elke toegankelijke verdieping ook een netto doorgang van minstens 80 cm te hebben.

1 ster - Slecht toegankelijk

- Overige.

Verticale doorgang (binnen het gebouw)

4 sterren - Goed toegankelijk

- Er zijn naast het niveau van de entree geen andere verdiepingen voor publiek toegankelijk.
Of er is een lift met een breedte en diepte van minimaal 105 bij 135 cm.
Of er is een hellingbaan met een hellingspercentage van maximaal 5%.

3 sterren - Redelijk toegankelijk

- Er is een lift met een breedte en diepte van minimaal 90 bij 120 cm.
Of er is een hellingbaan met een hellingspercentage van maximaal 15%.

2 sterren - Matig toegankelijk

- Er is een lift.
Of een roltrap.

Of er is een trap met maximaal drie traptreden en een leuning aan minstens één zijde

1 ster - Slecht toegankelijk

- overig.

Sanitair

4 sterren - Goed toegankelijk

- Er is een toilet voor rolstoelgebruikers.
- En de ruimte voor de toiletdeur is minimaal 150 cm bij 150 cm.
- En de afmeting van de toiletruimte is minimaal 165 cm bij 220 cm.
- En de toiletdeur draait naar buiten.
- En er zijn beugels naast de toiletpot.

3 sterren - Redelijk toegankelijk

- Er is een toilet voor rolstoelgebruikers.
- En er zijn beugels naast de toiletpot.

2 sterren - Matig toegankelijk

- Er is een toilet voor bezoekers aanwezig.

1 sterren - Slecht toegankelijk

- Er is geen toilet voor bezoekers aanwezig.

Voorzieningen voor blinden en slechtzienden

4 sterren - Aanwezig

- De blindegeleide hond mag mee naar binnen;
of er is een alternatieve oplossing voor het begeleiden aanwezig.
of er is een bewegwijzering of signalering voor visueel gehandicapten binnen/bij het object.

1 ster - Niet aanwezig

- Het object voldoet niet aan bovengenoemde criteria.

Voorzieningen voor doven en slechthorenden

4 sterren - Aanwezig

- Er is een goed werkende ringleiding of infraroodinstallatie voor slechthorenden
of de organisatie regelt een doventolk op verzoek
of er zijn andere voorzieningen voor mensen met een auditieve handicap

1 ster - Niet aanwezig

- Het object voldoet niet aan bovengenoemde criteria.

Roken (bruikbaarheid voor mensen met astma)**4 sterren - Niet toegestaan**

- Het object is rookvrij of het object is gedeeltelijk rookvrij. Indien het object gedeeltelijk rookvrij is, moet aangegeven zijn waar wel gerookt mag worden.

1 ster

- Mogelijk wordt in het object gerookt.

Bijlage 4: Integrale toegankelijkheidsstandaard

Het Internationaal ToegankelijkheidsSymbool (ITS) is een initiatief van de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad Nederland (CG-Raad) die een aantal jaar geleden samen met Platform VG is opgegaan in de organisatie Ieder(in). Het symbool (logo) is internationaal. De daaraan verbonden regels niet. Sinds 1970 wordt in Nederland het ITS toegekend aan openbare gebouwen, die bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar zijn voor mensen met een beperking. Een gebouw dat aan de eisen van het ITS voldoet, wordt landelijk geregistreerd en krijgt het ITS-beeldmerk, het blauwe bordje met daarop in het wit iemand in een rolstoel. Deze standaard wordt de Integrale Toegankelijkheidsstandaard genoemd en wordt beheerd door een stichting. Certificering wordt uitgevoerd door PBTConsult. De algemene toegankelijkheidsrichtlijnen zoals deze staan in het Handboek voor Toegankelijkheid, Bouwbesluit, NEN 1814/NPR 1815, ASVV, PBTconsult Routegeleiding, Handboek Ergonomie/Human Factors, Neufert Architects' Data en Universal Design zijn voor ITS vertaald naar bouwtechnische eisen voor opdrachtgevers, ontwerpers en uitvoerders waarmee ze in de gebouwde omgeving integraal toegankelijke projecten kunnen realiseren.

ITS maakt onderscheid tussen hoofd- en subfuncties omdat een gebouw vaak meerdere gebruiksfuncties heeft. Bij alle eisen geldt: de hoofdfunctie moet bereikbaar, betreedbaar en bruikbaar zijn, de subfuncties moeten bereikbaar en betreedbaar zijn, maar hoeven niet per definitie voor iedereen bruikbaar te zijn. In een hotel met een zwembad (subfunctie) moet dit zwembad als ruimte wel bereikbaar en betreedbaar zijn, maar hoeft niet te zijn voorzien van een zwembadlift. Bij een zelfstandig zwembad moet het zwembad wel zijn voorzien van een zwembadlift. In een multifunctioneel gebouw kunnen meerdere hoofdfuncties zijn.

Uitgangspunt van ITS is dat (standaard)voorzieningen die bijvoorbeeld in een gebouw zijn opgenomen ook integraal toegankelijk zijn of dat er ook gelijke integraal toegankelijke voorzieningen zijn opgenomen. Als een gebouw toiletten voor het publiek heeft dan wordt dus ook een ITS-toilet vereist. Vaak wordt niet vereist dat een bepaalde voorziening aanwezig is. Wanneer bijvoorbeeld in een winkel geen toiletvoorziening voor het publiek aanwezig is, wordt er ook geen ITS-toilet vereist.

Gebouwen kunnen worden gekeurd op basis van ITS. Als zij voldoen aan ITS wordt aan het object het ITS-keurmerk toegekend dat 5 jaar geldig is. Wanneer niet aan alle onderdelen van de standaard wordt voldaan, is het mogelijk dat het object deelcertificaten (Bereikbaar, Betreedbaar of Bruikbaar) toegekend krijgt. ITS voor gebouwen is er zowel in een basisvariant waarbij alleen wordt gekeken naar de publiek toegankelijke functies (bijvoorbeeld balies) als in een totaalvariant waarbij ook wordt gekeken naar de toegankelijkheid voor medewerkers van de backoffice met uitzondering van enkele technische ruimten.

ITS heeft in vergelijking met het toetsingskader van Venlo en Utrecht niet het afzonderlijke aspect rookvrij/andere handicaps. In plaats daarvan wordt er apart gekeken naar balie/loket/receptieruimte en naar de vraag of rolstoelen beschikbaar zijn. ITS bevat voor veel meer elementen criteria: van deurknoppen tot informatiedragers en van brievenbussen tot tafels. Ook criteria voor betaalautomaten zijn opgenomen.

Naast een ITS voor publieke gebouwen bestaat er ook een ITS voor evenementen. De volledige ITS specificaties zijn terug te vinden op: <http://www.pbtconsult.nl/its-criteria>

Bijlage 5: VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, artikel 9

Artikel 9 Toegankelijkheid

1. Teneinde personen met een handicap in staat te stellen zelfstandig te leven en volledig deel te nemen aan alle facetten van het leven, nemen de Staten die Partij zijn passende maatregelen om personen met een handicap op voet van gelijkheid met anderen de toegang te garanderen tot de fysieke omgeving, tot vervoer, informatie en communicatie, met inbegrip van informatie- en communicatietechnologieën en –systemen, en tot andere voorzieningen en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek, in zowel stedelijke als landelijke gebieden. Deze maatregelen, die mede de identificatie en bestrijding van obstakels en barrières voor de toegankelijkheid omvatten, zijn onder andere van toepassing op:
 - a. gebouwen, wegen, vervoer en andere voorzieningen in gebouwen en daarbuiten, met inbegrip van scholen, huisvesting, medische voorzieningen en werkplekken;
 - b. informatie, communicatie en andere diensten, met inbegrip van elektronische diensten en nooddiensten.
2. De Staten die Partij zijn nemen tevens passende maatregelen om:
 - a. de implementatie van minimumnormen en richtlijnen voor de toegankelijkheid van faciliteiten en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek, te ontwikkelen, af te kondigen en te monitoren;
 - b. te waarborgen dat private instellingen die faciliteiten en diensten die openstaan voor, of verleend worden aan het publiek aanbieden, zich rekenschap geven van alle aspecten van de toegankelijkheid voor personen met een handicap;
 - c. betrokkenen te trainen inzake kwesties op het gebied van de toegankelijkheid waarmee personen met een handicap geconfronteerd worden;
 - d. openbare gebouwen en andere faciliteiten te voorzien van bewegwijzering in braille en in makkelijk te lezen en te begrijpen vormen;
 - e. te voorzien in vormen van hulp en bemiddeling door mensen, met inbegrip van begeleiders, mensen die voorlezen en professionele dovertolken om de toegang tot gebouwen en andere faciliteiten, die openstaan voor het publiek te faciliteren;
 - f. andere passende vormen van hulp en ondersteuning aan personen met een handicap te bevorderen, teneinde te waarborgen dat zij toegang hebben tot informatie;
 - g. de toegang voor personen met een handicap tot nieuwe informatie en communicatietechnologieën en -systemen, met inbegrip van het internet, te bevorderen;
 - h. het ontwerp, de ontwikkeling, productie en distributie van toegankelijke informatie- en communicatietechnologieën, en communicatiesystemen in een vroeg stadium te bevorderen, opdat deze technologieën en systemen tegen minimale kosten toegankelijk worden.

Bijlage 6 Beantwoording schriftelijke vragen ChristenUnie over toegankelijkheid

Haarlem

Retouradres Postbus 511, 2003PB Haarlem

Raadsfractie ChristenUnie
t.a.v. De heer F. Visser

Datum 5 april 2016
Ons kenmerk 2016/115046
Contactpersoon A. Stilma
Doorkiesnummer 023-5113339
E-mail astilma@haarlem.nl
Onderwerp beantwoording vragen ChristenUnie over toegankelijkheid

Geachte heer Visser,

Op 10 februari 2016 heeft u vragen gesteld ex art. 38 RvO inzake de toegankelijkheid van openbare gelegenheden in Haarlem. Met deze brief geven wij antwoord op uw vragen. Hieronder is uw vraag steeds cursief weergegeven waarna het antwoord van het college volgt. Voor een compleet beeld van de context voegen wij uw brief bij deze antwoordbrief.

1. Bent u het met de fractie van de ChristenUnie eens dat de ratificatie van het VN-verdrag een noodzakelijke en positieve stap is naar een inclusieve samenleving voor alle burgers van Haarlem?

Antwoord:

De ratificatie van het VN-verdrag voor mensen met een beperking is een noodzakelijke stap naar een inclusieve samenleving, maar ook een logische stap in het licht van de (oudc en nicuwc) taken van gemeenten in het sociaal domein.

2. Op welke wijze legt de gemeente Haarlem nu al beleid en verordeningen langs de lat van het VN-verdrag? Wat gaat hierin veranderen?

Antwoord:

Aangezien het verdrag nog niet was geratificeerd heeft de gemeente Haarlem tot nu toe nog niet expliciet beleid en verordeningen langs de lat van het VN-verdrag gelegd.

3. Er is nu specifiek vastgelegd dat gemeenten in hun plannen voor de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wmo ook moeten beschrijven hoe zij willen meewerken aan de uitvoering van het VN-verdrag. Wat betekent dat voor ons huidige beleid in het sociale domein?

Gaarne bij beantwoording ons kenmerk vermelden

2016/115046

2

Antwoord:

Het college onderzoekt nog wat de gevolgen zijn van de ratificatie van het VN-verdrag voor het huidige en toekomstige beleid.

4. Op welke termijn kan het college de raad een plan aanbieden voor een Lokale Inclusief Agenda?

Antwoord:

De gemeente committeert zich als werkgever aan de Wet banenafpraak waarin werkgevers over een periode van tien jaar, 125.000 banen realiseren voor personen met een arbeidsbeperking (ook wel Garantiebanen genoemd).

Voor 2015 zijn dat vijf banen en voor dit jaar nog eens negen banen, bij elkaar veertien. Voor 2017 en verder zijn de ambities nog niet vastgesteld. Voor de totale periode is de verwachting dat ±50 banen zullen worden gerealiseerd.

Nog voor de zomer zal beleid worden vastgesteld hoe de gemeente denkt invulling te kunnen geven aan de totale opdracht.

5. Op welke manier gaat u de doelgroep (mensen met een beperking en hun organisaties) betrekken bij het opstellen van deze agenda?

Antwoord:

In een breder verband pakt de gemeente Haarlem haar rol als regiogemeente in de arbeidsmarkt regio Zuid-Kennemerland & IJmond. In 2015 is het regionale Werkbedrijf opgericht waarin 9 gemeenten, het UWV, werkgevers- en werknemersorganisaties met elkaar samenwerken om de banenafpraak na te komen. Wethouder Langenacker heeft in een brief van 11 september 2015 (2015/365461) de commissie Samenleving hierover geïnformeerd. Het Werkbedrijf heeft een Marktbewerkingsplan opgesteld waarin zij richting geeft hoe regionaal te komen tot een 'inclusieve arbeidsmarkt' en de doelstellingen uit de landelijke Banenafpraak na te komen. Dit plan wordt een dezer dagen met de commissie Samenleving gedeeld.

6. Bent u ermee bekend dat het stadskantoor aan de Raaks op de volgende punten niet toegankelijk is en kunt u aangeven wanneer deze problemen zijn opgelost?

- a. Geen invalidenparkeerplaats terwijl de parkeergarage geen alternatief is omdat de lift in de parkeergarage alleen bereikbaar is met zware drangers, onmogelijk vanuit rolstoel*
- b. Computerschermen in de hal die niet vanuit een rolstoel te bedienen zijn*
- c. Balie die te hoog is voor bezoekers in een rolstoel*
- d. Te klein pasfotohokje*
- e. Pinautomaat die niet naar beneden kan*

Haarlem

2016/115046

3

Antwoord:

- a. Destijds is er voor gekozen alleen invalideparkeerplaatsen in de parkeergarage te hebben aangezien het gebied rondom de Raakspoort niet toegankelijk is voor verkeer. Inmiddels is contact gezocht met de beheerder van de parkeergarage, Spaarnelanden, om met hen te zoeken naar een oplossing om de liften makkelijker toegankelijk te krijgen.
- b. In de Publiekshal is dagelijks een gastvrouw/gastheer aanwezige klanten graag helpt met hun vragen en ondersteunen bij het gebruik van de zulen.
- c. De balies zijn inderdaad te hoog voor klanten die in een rolstoel zitten daarom is een speciale tekenplank aanwezig. Daarnaast is in de Publiekshal een aparte afgesloten balie aanwezig waar men makkelijk met een rolstoel in kan. De ingang van de Publiekshal is wel rolstoelvriendelijk.
- d. Er is een speciaal fotohokje voor mindervaliden waar een rolstoel inpast.
- e. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat niet iedere pinautomaat een lang genoeg snoer heeft om aan te reiken, dit probleem is inmiddels verholpen. Dit geldt overigens ook voor het vingerafdrukapparaat.

7. Bent u ermee bekend dat Loket Haarlem in Schalkwijk door een drempel moeilijk zelfstandig toegankelijk is voor mensen in een rolstoel terwijl dit loket bedoeld is voor ouderen en juist deze doelgroep vaak slechter mobiel is?

Antwoord:

De locatie Schalkwijk van Loket Haarlem heeft zowel buiten als binnen een drempel van beperkte hoogte. De ervaring van de medewerkers van het Loket is dat de doelgroep, ook met rollator of scootmobiel prima toegang heeft. Met een rolstoel die met de hand wordt voortgeduwd kan in een enkel geval enige hulp nodig zijn. De medewerkers van het Loket helpen zo nodig. Het Loket heeft nog nooit een klacht over de fysieke toegankelijkheid gekregen.

8. Deelt u de mening dat op grond van het VN-verdrag alle gebouwen van de gemeente toegankelijk moeten zijn, ongeacht of ze een loketfunctie hebben of niet?

Antwoord:

Ja, wij delen deze mening.

9. Kunt u aangeven in hoeverre gebouwen van de gemeente toegankelijk zijn en welke acties u onderneemt in de gevallen waar deze gebouwen nog niet volledig toegankelijk zijn?

Antwoord:

De gebouwen waarin ambtenaren gehuisvest zijn, zijn allen toegankelijk voor mindervaliden. Mocht een omissie geconstateerd worden, dan doen wij er alles aan om dit te verhelpen, voor zover het de ambtenarenhuisvesting betreft.

2016/115046

4

10. Bent u bereid in overleg te gaan met winkeliersverenigingen en Koninklijke Horeca Nederland afdeling Haarlem om te stimuleren dat ook alle winkels en horecagelegenheden in Haarlem, voor zover dat nog niet het geval is, toegankelijk worden?

Antwoord:

Ja, we zijn bereid om dit ook te bespreken met MKB en Horeca Haarlem. Veel bedrijven (en ook de culturele instellingen) hebben hier al inspanningen verricht zodat hun accommodaties goed toegankelijk zijn. In de Centrum Management Groep (waar al deze partijen bij elkaar komen) zal dit nog eens worden geagendeerd.

11. Er zijn landelijk afspraken gemaakt over de toegankelijkheid van verkiezingen. Zijn we in Haarlem daarop momenteel al voorbereid? Kunnen kiezers met een beperking zonder problemen deelnemen aan de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart 2017 bij elk stemlokaal?

Antwoord:

Alle stembureaus zijn toegankelijk voor kiezers met een beperking.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

J. Scholten

de burgemeester,

mr. H.B. Schneiders